

Skjøtselsplan for Gjevika i Ski kommune

Gjeldende fra 9.11.2016

Dato:

Ferdigstilt 9.11.2016

Revidert (1. utgave, ikke revidert)

Forfattere:

Maja Dinéh Sørheim, miljørådgiver naturmangfold, Ski kommune
Gjevik Vel

Tilgjengelighet:

Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Forsidebilde:

Sandstranden i Gjevika. Foto: Gjevik Vel

Bakgrunn/historikk

Langs sørsiden av Gjevika er det fredede kulturminner med funn etter bosetning/aktivitet fra yngre steinalder. Rett i overkant av skjøtselområdet går den gamle Kongeveien. De fleste eiendommene i det regulerte området på Gjevik er solgt ut fra Gjevik gård på førti- og femtitallet. De første tiårene var det et velbrukt hytteområde. Etter omreguleringen til boligformål er stadig flere eiendommer omgjort til helårsbolig. Kloakkering av området begynte i 2000. Øverst i Gjevika ligger nå en pumpestasjon der hvor den dampdrevne gårdssagen til Gjevik gård lå før. Kloakkrør er gravd ned på våtmarksiden av bekk ned til vika hvor den går videre under Langen. Gjevika med grøntområde og båtbygg er et viktig rekreasjonsområde og samlingspunkt for folk på Gjevik. Området blir brukt flittig både sommer og vinter. Det er ikke fiskekort for Langen, grunneierne tillater såkalt tålt stangfiske. Folk fra Gjevik fisker fra bryggene og fra båt. Om vinteren er det isfiske i og rundt vika. Tidligere var det isdrift på Gjevik.

Gjevik Vel (etablert 1942) og senere også Gjevik båtforening (etablert 1982) har samarbeidet om å vedlikeholde Gjevika med grøntområder, bekk og våtmarksområde. Tidligere eier av Gjevik gård la til rette for hyttefolket når de kom sommerstid.

Det forhøyede terrenget nord for båtbygga er begynnelsen på en molo som aldri ble fullført. På 80-tallet ble en flytebrygge lagt ut her.

Der Strandstien begynner er det et le som hindrer motorferdsel ned på stranda. Langs Strandstien har vegetasjonen blitt kappet helt ned med noen års mellomrom. Bekken har tidligere blitt gravd opp med noen års mellomrom og det har blitt lagt sand/pukk på Strandstien. Den lille stranda er en naturlig sandstrand. Opprinnelig gikk bekken ut midt på sandstranda, det er fremdeles mulig å se spor etter det. Når bekken gikk ut her, så dro den med seg sand fra bekken og sanda ble holdt fri for løv m.m. De siste ti-årene har det blitt fylt sand på stranda med noen års mellomrom.

Gjevika omfattes i sin helhet av Markaloven. I tillegg gjelder vannressurslovens bestemmelser om kantsone til vassdrag (vrl § 11), både mot Langen og bekken fra pumpehuset. For gjeldende reguleringsbestemmelser, se vedlegg a).

Figur 1: T.v.: Eldre bilde tatt fra stranden og oppover.
T.h.: Familien Omvang på vei hjem fra påskeferie på hytta.
Begge foto gjengitt med tillatelse fra Annlaug Omvang.

Kartlegging/naturregistreringer

Det ble gjennomført naturtypekartlegginger i Ski kommune i 2005/2006 samt en supplerende i 2010. Det er ikke registrert naturtype av lokal, regional eller nasjonal verdi i Gjevika. Ingen rødlistede arter er registrert i eller i tilknytning til området (august 2016).

Naboer til Gjevika melder at følgende viltarter er observert i eller i området rundt Gjevika de siste åtte årene:

Blåmeis, toppmeis, stjertmeis, kjøttmeis, spettmeis, svartmeis, rødstrupe, svartspett, flaggspett, grønnspett, kråke, skjære, nøtteskrike, dompap, grønnfink, bokfink, gråspurv, stær, snøspurv, løvsanger, grønnsisik, pilfink, måltrost, varsler, gransanger, grågås, stokkand, gråhegre, hønsehauk, musvåk, kattugle, ringdue, skogdue, elg, grevling, gaupe, rev, bever, hoggorm, buorm, stålorm, jordrotte, ekorn, padde og frosk.

Figur 2: Fugler observert på Gjevik. (Tegnet av Marielle Neste. Gjengitt med tillatelse).

Det er mye or og osp i og rundt skjøtselområdet, samt nyperose og einer. Langs øverste del av bekken dominerer løvtrær og bregner. Øst for strandstien, like ved leet, vokser et eksemplar av leddved.

Fremmede arter: mink, brunsnegl, hagelupiner, rødhyll, sitkagran, trollhegg samt enkelte bærbusker (solbær og rips).

Området nordvest for bekken (skjøtselssone 1 og 2)

Området fremstår som engpreget (kulturmark), med fukteng i nedre deler mot Langen. Vegetasjonen er gras- og urtedominert, men problemarter som mjørdurt, bringebær og geitrams har etablert seg. Bekken/grøften er tidligere blitt flyttet ved flere anledninger og området er også drenert. Det har tidligere blitt brukt til grønnsakdyrking, blant annet kålrot,

men har ikke vært dyrket opp de siste tiårene (anslagsvis 40-50 år siden sist). Det har også etter sigende blitt dyrket rug på området, hvor avlingssuksessen varierte med fuktigheten på enga. Det har vært kuer, hester, griser og høner på gården, men det antas at kulturmarken ikke har blitt brukt til beite. Tidligere ble området brent ned om våren, men dette er ikke gjort de siste 8-10 årene. Tilvekst av kratt/småskog har blitt fjernet etterhvert på hoveddelen av området.

Enkelte av naboeiendommene har tinglyst rett til å gå over området, både til egne eiendommer og til en liten brygge med båtfester. Stien går i klopp over bekken.

Det foreligger ingen naturtype- eller artskartlegging av lokaliteten, men følgende plantearter er observert:

Sverdlilje, vannlilje (hvite og gule), mjødukt, kvann, sløke, bekkekarse, hegg, engstorknebb, rødkløver, krypjonsokktistel, eseltistel, blåknapp, ryllik, blåklokker, engsoleie, rogn, selje, or, hassel, vierkratt, nypebusker, bringebær, markjordbær, div. bregnearter, samt gress og starr som ikke er nærmere artsbestemt.

Figur 3: Eksempler på arter som finnes i Gjevika.

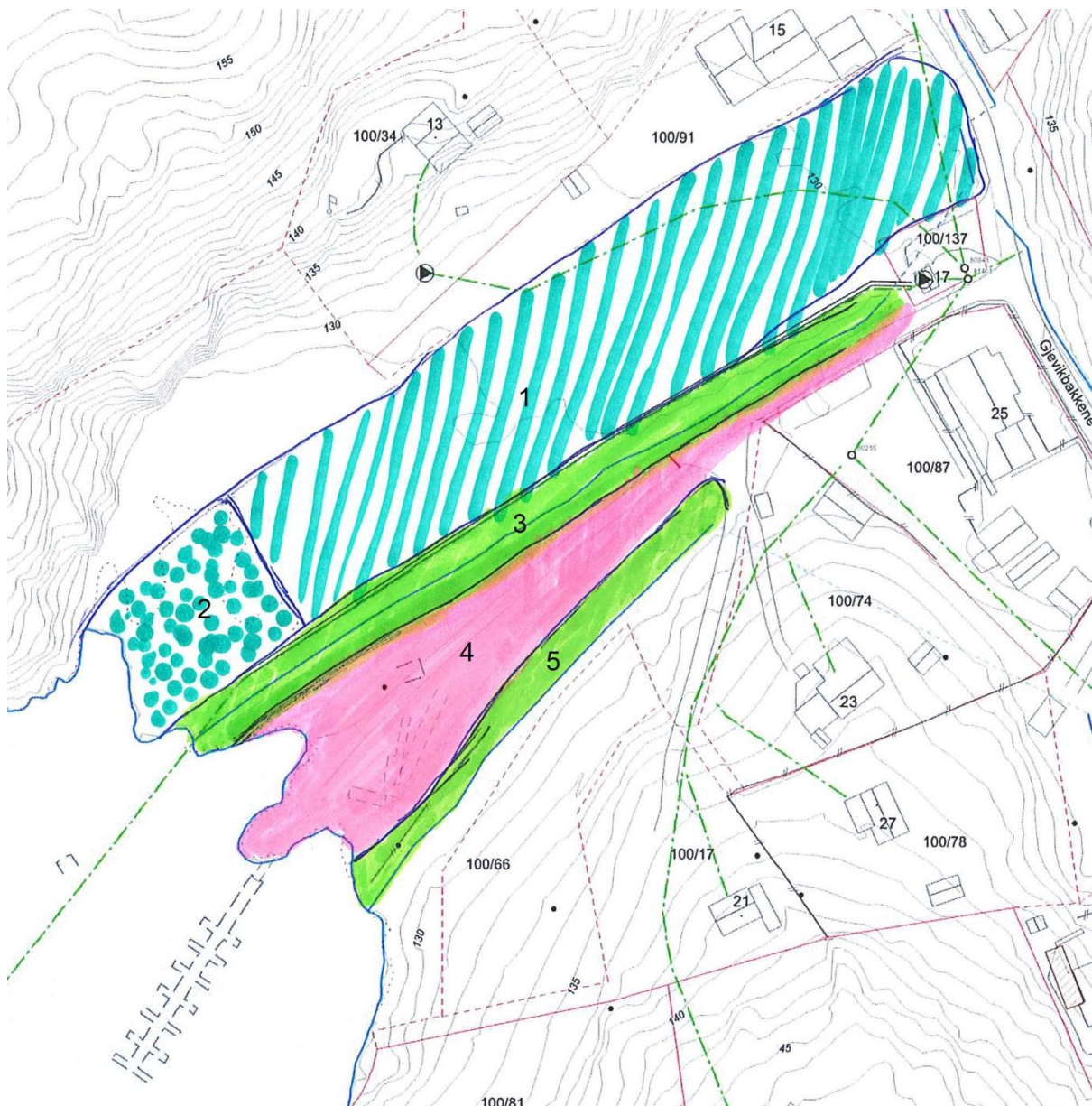
Skjøtsel

Omlag 30% av truede og sjeldne arter er knyttet til kulturlandskap¹. I tillegg til å vernes, må kulturlandskapet også skjøttes riktig for å bevare sin verdi.

Generelt:

- Fremmede arter bør bekjempes; bærbuskene kan imidlertid bevares så sant de ikke tillates ytterligere spredning.
- Leddvedbusken kan med fordel klippes ned ved behov.
- Gress fra slått kan bli liggende der det faller (bortsett fra i sone 1 og 2, hvor store mengder slått gress gir en gjødseleffekt som favoriserer høyproduktive og konkurransesterke arter, som fortrenger de sjeldne kulturmarkartene. I tillegg gjør det at fuktigheten på overflaten tørker dårlig opp). Samles gresset opp i store hauger må det behandles som hageavfall og enten legges til kompostering i egnet binge, kjøres bort som hageavfall til en av FolloRens gjenvinningsstasjoner eller gis bort til en gård etter avtale. Avkapp fra busker og trær leveres som hageavfall. Eventuell kompostbinge plasseres slik at avrenning av næringsstoffer fra nedbrytningsprosessen ikke renner ut i noen av de to bekkene i området.
- Det kan være positivt med en informasjonstavle om Gjevika, men eksempelvis historikk og informasjon om planter og dyr i området. En slik tavle kan settes opp innenfor skjøtselssone 4.

¹ <http://www.kulturlandskap.org/Artikkel/Biologisk%20mangfold/1232>

Figur 4: Oversiktskart over Gjevika, inndelt i skjøtselssoner.

Sone 1: Området er ikke naturtypekartlagt, men antas å være en gammel slåtte/naturbeitemark. Det kan være nyttig å innhente råd om hvordan området best bør skjøttes med tanke på naturmangfold. Basert på den kunnskap som foreligger anbefales følgende skjøtsel: Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjødukt eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen. Områder med mye mjødukt evt. andre gjengroingsarter bør slås to ganger i løpet av sommeren, i god tid før artene blomstrer. Første slått kan foretas før St. Hans (23. juni). For øvrige arealer er det tilstrekkelig med sen slått (august-september) for å holde busker og vegetasjon nede og fremme kulturlandskapsartene. Tinglyste stadietkomster til eiendommer og båtfester kan holdes farbare.

Sone 2: Området er ikke naturtypekartlagt, men antas å være en fukteng. Fuktengene har et rikt insektliv, en flora som krever mye fukt og lys. Et slikt område har mange arter

sommerfugler og er et viktig hekkeområde for fugler. Det kan være nyttig å innhente råd om hvordan området best bør skjøttes med tanke på naturmangfold. Basert på den kunnskap som foreligger bør området få utvikle seg noe friere enn sone 1 og maksimalt slås én gang per år (august-september). En del fuktenger slås kun hvert 2-3 år. Ved slått bør 5-10 cm stå igjen og en bør prøve å unngå slått rett før økt flommengde, slik at planter/gress ikke drukner og råtner. Eventuelle tinglyste stadietkomster til eiendommer og båtfester kan holdes farbare. Gjengroing som hindrer bruk i den lille kanalen inn til båtfestene kan hindres ved skånsom opprensning. Dette bør fortrinnsvis gjøres om høsten, av hensyn til dyrelivet.

Sone 3: Kantvegetasjonen langs bekken utgjøres i hovedsak av vierkratt, gule sverdliljer, bekkeblom og bregner. Vierkrattet beholdes og tillates å vokse seg noe høyere enn i dag på hver side av bekkekanten. Vierbusker langs bekken vil armere kantene og de vil også være med på å trekke opp fuktighet etter flom. Det vil også være fint for dyre- og planteliv med mer vegetasjon langs bekken. Kantvegetasjonen stabiliserer og regulerer vanntemperaturen, algevekst og oksygeninnholdet. Denne effekten er spesielt viktig i små elver og bekker, hvor tap av skygge kan gi vanntemperaturer og oksygeninnhold utenfor artenes tålegrense.

Kantvegetasjonen nedstrøms bommen kan skjøttes for å beholde ønsket høyde ved å beskjære vierbuskene i noen områder av gangen (ca. 50 % av strekningen med 3-5 års mellomrom). Høye trær, eksempelvis gran og bjørk, er ikke ønskelig. Viertrærnes blomster («gåsunger») er en viktig matkilde for overvintrede humler, og beskjæring bør skje etter blomstring (blomstrer tidlig om våren). Kantvegetasjonen oppstrøms bommen beholdes som i dag og skal ikke tynnes/beskjæres. Forekomsten av trollhegg kan med fordel fjernes.

Figur 5: Blomstrende vierbusk. Beskjæring bør skje etter avblomstring.

Gjevik Vel vil i samarbeid med Gjevik båtforening tilbakeføre bekkeløpet til tidligere bredde og dybde. Bekken er i dag meget grunn, og ved mye nedbør er det utfordringer med overvann på Strandstien som hindrer all ferdsel. Dette gjelder spesielt i området ved grinda. Bekken bør gjøres smalere og dypere her ved grinda, det vil også øke avstanden fra bekk til sti ved grinda og begrense overvannsproblematikken. Tidligere år har sand fra bekken blitt lagt på hver side av bekken, slik at det nå er en gressbevokst voll på begge sider av bekken. Ved grinda er det ikke en slik voll (kan ha blitt borte i forbindelse med kloakkingen) - denne bør tilbakeføres. Det vil bli gravd vekk 10-30 cm masser langs bekken ved bruk av trillebår og spade, og om nødvendig ved bruk av

minigraver. Utvidelsen kan første gangen utføres på strekningen i sin helhet. Det er mest tilrådelig ikke å bruke maskiner til arbeidet. Vedlikehold bør av

hensyn til naturmangfoldet foregå etappevis ved at 50 % av strekningen mudres hvert 3-5 år. Utgravde masser kan legges ved siden av bekken, på strandstien, ved båttopplaget eller innerst i sandstranda i skjøtselssone 4. Det skal tilstrebes at bekken har en naturlig form. Det er forbud mot mudring og dumping i perioden 15. mai til 15. september. Tiltaket er avklart med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. (se vedlegg b).

Sone 4: Området kan skjøttes med slått/klipping av gress på en parkmessig måte som får frem engpreget vegetasjon og – dersom ønskelig – enkelte store trær. Fylling av groper/skåler i terreng for å jevne ut kan gjøres med enten stedegne masser eller tilkjørte, rene masser. Det kan etableres og vedlikeholdes båtopplag, sitteplasser, grillplass, platting og bade-/båtbrygge som beskrevet i reguleringsbestemmelsene. Overvann og flom problematikk hindrer i perioder all ferdsel ned til Gjevika. Mudring av bekken og tilbakeføring av terrenget kan bedre situasjonen. Etter at tilbakeføring av terreng er utført slik at det gir et naturlig preg, kan det med noen års mellomrom være behov for noe tilførsel av naturlige rene masser for å kunne opprettholde opprinnelig nivå på terrenget.

Langs vannet vokser det blant annet noen mindre busker, vierkratt og gule sverdliljer. Denne vegetasjonen kan få vokse og beskjæres til ønsket høyde. Litt vegetasjon her vil gi et mer naturlig preg og bedre miljø for dyr og planter.

Sone 5: Bekken har lite vannføring og en god del undervegetasjon, som fører til vond lukt fra nedbrytningsprosessen. Bekkeløpet kan renskes opp i (fjerning av søppel og død undervegetasjon). Kantvegetasjonen stabiliserer og regulerer vanntemperaturen, algevekst og oksygeninnholdet. Denne effekten er spesielt viktig i små elver og bekker, hvor tap av skygge kan gi vanntemperaturer og oksygeninnhold utenfor artenes tålegrense. Tilstøtende kantsonevegetasjon kan tynnes ut noe, på en slik måte at det gjenstår noe vegetasjon i både lavere (busker) og høyere (store trær) sjikt. Unntatt er fremmede treslag og bringebærkratt som med fordel kan fjernes.

Vedlegg

- a) Reguleringsbestemmelser i tilknytning til reguleringsplan for Gjevik (PlanID 243, sist endret 10.1.06)
- b) Fylkesmannens vurdering av vedlikeholdstiltak i bekken langs Strandstien.